

کتاب

میراث فرهنگ فارسی در صوفیه

در اواخر دهه گذشته در دانشکده شرق‌شناسی دانشگاه دولتی صوفیه، کرسی ایران‌شناسی و تدریس زبان و آشنایی با میراث کهن فرهنگ ایرانی گشوده شد. ایران‌شناسی به معنی وسیع خود یکی از بزرگترین ابواب شرق‌شناسی در دانشگاه صوفیه است. علت توجه خاصی که به این بخش مخصوص از خاورشناسی در این کشور می‌شود این است که فرهنگ و تمدن ارزشمند ایران نفوذ غیرقابل انکاری در مبادی و مبانی بسیاری از فرهنگ‌ها و تمدن‌های دنیای قدیم و جدید و به خصوص در فرهنگ اروپا داشته است.

پیشرفت و تکامل ایران‌شناسی را در دانشگاه صوفیه قبل از همه چیز باید مرتبط با تکامل مرکز خاورشناسی و زبان‌های شرق در CIEK (مرکز آموزش زبان‌ها و فرهنگ‌های دانشکده زبان و ادبیات شرقی) دانست. از سال ۱۹۵۹ در این مرکز، گروه

زبان و ادبیات فارسی در بخش زبان ترکی اولین قدم‌های توسعه و پیشرفت خود را برداشت. پس از افتتاح رشتهٔ عرب‌شناسی و هندشناسی، زبان فارسی در این شعبات، جزء برنامه و از درس‌های اصلی محسوب می‌شد و رفته رفته جای پای معینی در این دانشکده برای خود باز کرد.

از سال تحصیلی ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۲ به خاطر افزایش علاقه‌مندان و فشار مراکز تحصیلی برای فرا گرفتن زبان فارسی و آشنایی با گنجینه‌های گرانبهای ادبیات فارسی و تهیهٔ کادرهای ورزیدهٔ محلی در این رشته، به خصوص زبان فارسی در مرکز خاورشناسی دانشگاه صوفیه به عنوان زبان دوم رسمیت یافت و آموزش آن اجباری شد.

پس از گذشت دو سال، آموزش و پشت سر گذاشتن مراحل اولیهٔ فراگیری زبان فارسی، مرکز شرق‌شناسی و دانشکدهٔ زبان و ادبیات نو پیشنهاد افتتاح رشتهٔ ایران‌شناسی را به طور مستقل در دانشگاه دولتی صوفیه «کلیمت اوخریدسکی» به اتفاق آراء پذیرفت و تحصیل این رشته برای دوستان آن تحت عنوان بخش ایران‌شناسی امری مسلم شد. در ابتدا به خاطر نبود هر گونه کتاب درسی و شیوهٔ آموزشی و تجربهٔ کافی، مشکلات بسیاری وجود داشت؛ اما شور و شوق دانستن و دریافت مفاهیم زیبای موجود در زبان فارسی عاملی شد که این رشته تحصیلی تداوم یابد و امروز پس از ده سال با استفاده از تجربیات اندوخته شده و برنامه‌های آموزشی ابتکاری، صدها دانشجوی بلغاری پس از گذراندن دورهٔ پنج سالهٔ دانشگاهی موفق به دریافت گواهینامهٔ تحصیلات عالی در رشتهٔ ایران‌شناسی می‌شوند. باید پذیرفت آموزش زبان فارسی در خارج از ایران بسیار مشکل‌تر از تدریس آن در داخل کشور است؛ زیرا تدریس این زبان در خارج از کشور مستلزم تسلط کامل به دو زبان به اضافهٔ مطالعهٔ پیگیر و همیشگی است. *رسالهٔ جامع علوم انسانی*

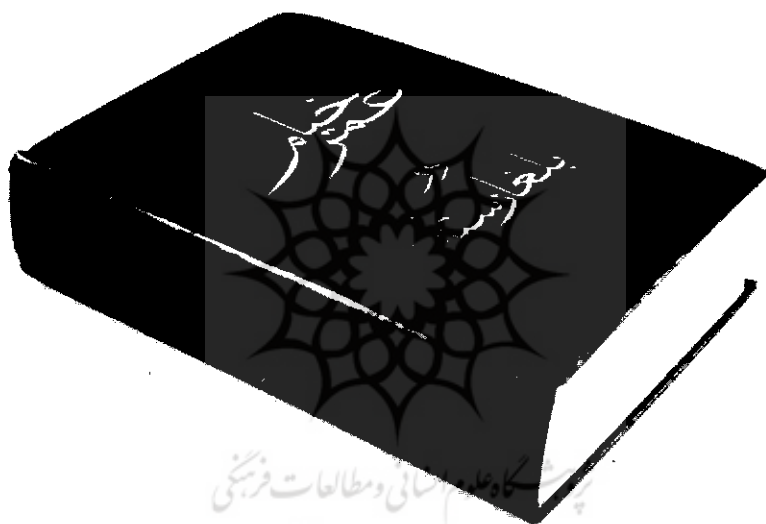
پس از گذشت ده سال می‌توان به طور اجمال جمع‌بندی ذیل را در رشتهٔ ایران‌شناسی و تدریس زبان فارسی ارائه داد.

در حال حاضر در این رشته سه استاد و کارمند علمی رسمی و ۱۲ استاد و کارمند علمی موقت در این زمینه مشغول فعالیت هستند. نیمی از کارمندان علمی موقت، فارغ‌التحصیلان رشتهٔ ایران‌شناسی سال‌های اخیر می‌باشند که در کنار فعالیت مترجمی به کار تدریس نیز اشتغال دارند.

در سال ۱۹۹۱ اولین دانشجوی دکترا در رشتهٔ ایران‌شناسی، پایان‌نامه خود را تحت

عنوان «شعر نو در افغانستان ۸۰ - ۱۹۵۰» با درجه ممتاز دفاع کرد.

در هر سال تحصیلی، دانشگاه دولتی صوفیه، ۱۲ دانشجو را پس از موفقیت در کنکور در رشته ایران‌شناسی و زبان فارسی می‌پذیرد. به همین تعداد نیز در رشته‌های ترک‌شناسی و عرب‌شناسی، دانشجویان زبان دوم خود را زبان فارسی انتخاب می‌کنند. از بدو شروع این رشته در سال ۹۳ - ۱۹۹۲ تا امروز تعداد دانشجویان فارغ‌التحصیل در رشته زبان و ادبیات فارسی بیش از ۷۵ نفر است. در کنار تدریس، استادان بخش به پژوهش و تحقیق در رشته ایران‌شناسی و شعب آن ادامه می‌دهند و تا امروز کارهای ارزشمندی را منتشر ساخته‌اند که از آن جمله می‌توان به آثار ذیل اشاره کرد:

پژوهشگاه ملی علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دو اثر ترجمه و تفسیر رباعیات حکیم عمر خیام با عنوان عمر خیام در بلغارستان از ایواو پانوف، سایه روشن صادق هدایت ترجمه لودمیلا یانوا، دوره مقدماتی کتاب درسی سال اول اثر ایوتا زالاتاروا. کتاب دوم ایشان نیز در دست تهیه است. در برنامه آموزشی تربیت متخصص در رشته ایران‌شناسی برای درجه باکالاور (یک درجه پایین‌تر از تحصیلات عالی) مواد ذیل جهت آموزش انتخاب شده‌اند: زبان‌شناسی عمومی ۶۰ ساعت / تئوری ادبیات ۶۰ ساعت / زبان فارسی دوره

عملی ۱۴۴ ساعت / زبان فارسی معاصر دوره نظری ۲۴۰ ساعت / تاریخ دستور زبان فارسی ۶۰ ساعت / دستور مقایسه زبان‌های ایرانی ۶۰ ساعت / لهجه شناسی ۶۰ ساعت / ادبیات باستانی فارسی ۳۰ ساعت / ادبیات کلاسیک فارسی ۱۲۰ ساعت / ادبیات فارسی معاصر ۱۲۰ ساعت / آشنایی با کشورهای ایران، افغانستان و تاجیکستان ۶۰ ساعت / تاریخ ایران ۱۲۰ ساعت / زبان شناسی هند و ایرانی ۶۰ ساعت / تمدن ایران پیش از اسلام و اسلامی ۶۰ ساعت / علم شناسایی اشیاء تاریخی ایران ۶۰ ساعت / زبان دوم ایرانی (کردی پشتو) ۲۴۰ ساعت / زبان پارسی باستان ۱۲۰ ساعت / مقدمه‌ای در ادبیات ایران ۶۰ ساعت / عبارات و اصطلاحات فارسی ۶۰ ساعت / تئوری ترجمه ۶۰ ساعت / آشنایی با کار کامپیوتر ۶۰ ساعت / انتخابی (واحد اول) ۶۰ ساعت / انتخابی (واحد دوم) ۶۰ ساعت / انتخابی (واحد سوم) ۶۰ ساعت / در مجموع ۳۳۸۰ ساعت.

هنگام تحصیل برای دریافت درجه بیش از تحصیلات عالی (با کالاور) هر دانشجو باید رشته‌ای را از رشته‌های برشمرده ذیل انتخاب کند و خود را برای امتحان آن آماده سازد.

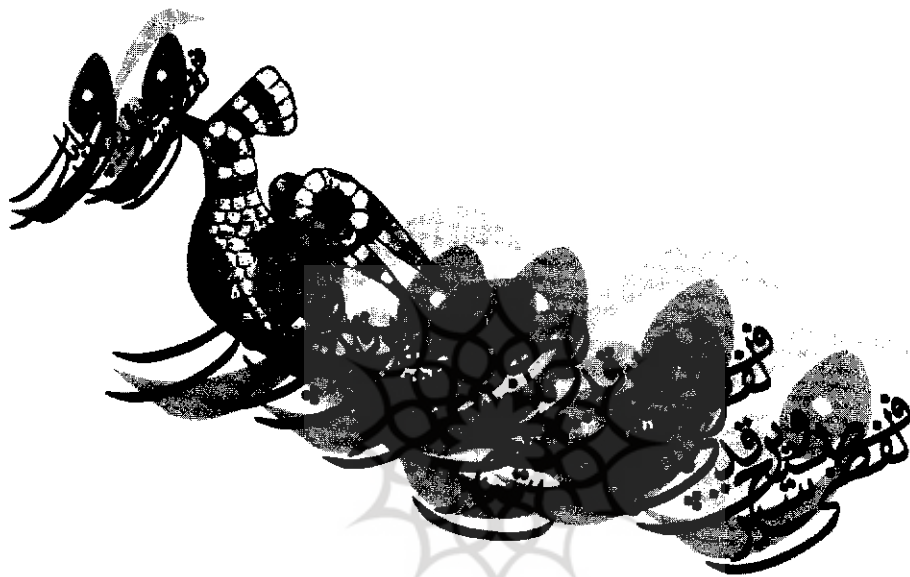
زبان شناسی: مقدمه‌ای در زبان شناسی هند و اروپایی / مقدمه‌ای در زبان‌های ایرانی باستان / زبان عربی / لهجه تهرانی از زبان فارسی.

ادبیات شناسی: شعر فارسی / فولکلور ایرانی / ادبیات باستانی مشرق زمین / ادبیات کلاسیک عرب / ادبیات باستانی و سده‌های میانه هندی / فولکلور ترکستانی / تاریخ ادبیات کردی / میراث ادبی و فلسفی ابوعلی سینا / شخصیت معمایی عمر خیام / **فرهنگ شناسی:** بناهای یادبود فرهنگ ایرانی / ادبیات نوشتاری ایران / افسانه‌ها و افسانه شناسی شرقی (ایرانی) / آموزش دینی مکتبی (ایرانی) / جامعه شناسی جوامع شرقی (ایرانی)

موارد مذکور در بالا بر حسب سال‌ها و ساعات، جدول بندی شده و دانشجویی سال‌های تحصیل آنها را می‌آموزد. به طوری که در توضیحات بالا دیده می‌شود ساعات دروس عملی زبان فارسی در رشته ایران شناسی در حدود ۱۴۴۰ ساعت است که توسط استاد ایرانی تدریس می‌شود که در صورت استفاده درست و دقیق از این ساعات، مدتی کافی به نظر می‌رسد. این ساعات در دروس زیر تقسیم شده است:

خواندن و ترجمه و صحیح تلفظ کردن / املا و درست نویسی و زیبانویسی / انشاء و بیان اندیشه‌ها و افکار / دستور زبان فارسی.

از آغاز سال تحصیلی ۲۰۰۲م، رشته فوق لیسانس در شعبه ایران‌شناسی دانشکده شرق‌شناسی صوفیه تأسیس گردید که به استادان متبحر و متخصص و تجهیزات مدرن برای پژوهش و تحقیق احتیاج مبرمی حس می‌شود. شایان ذکر است که برای فرا گرفتن زبان فارسی که بیان‌کننده لطیف‌ترین احساسات و عواطف انسانی و تجلی ظریف‌ترین اندیشه‌ها و حکمت‌هاست، نیاز اساسی به فرهنگ فارسی به بلغاری و بلغاری به فارسی حس می‌شود. از این رو برای آموزش هر چه بهتر و بیشتر زبان

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی

فارسی و تسلط بر آن تدوین چنین فرهنگ‌هایی آغاز شده و پایان یافته است و امید است بتواند خدمت شایسته‌ای در جهت آموزش این زبان به علاقه‌مندان خود بنماید. همچنین لازم است هر چه بیشتر برای خودآموزی و پیشرفت دانشجویان و استادان بلغاری که مبلغین ارجمند زبان فارسی در کشورشان هستند، شرایطی به وجود آید تا آنها بتوانند در دوره‌های دانش‌افزایی زبان و ادبیات فارسی که در ایران تشکیل می‌شود شرکت و از ایران دیدار داشته باشند.